

LEDARE

Ledare: Opinionsmätningarna bättre än sitt rykte



PUBLICERAD 2002-09-25

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

[Skaffa nyhetsbrev](#)

Den valrörelse finns inte, och kommer aldrig att finnas, där partierna är nöjda med medierna. Detta ligger i sakens natur.

Orsaken är inte så enkel som att medier och partier kämpar om makten över dagordningen. Valkampanj är valkampanj. Mycket står på spel, känslorna är heta och kampanjer tar ibland sina egna vägar. Hur mycket vi än har ambitionen att folkbilda, består en valkampanj också av sin nerv och sina oväntade inslag. Partier hamnar i goda spiraler eller onda spiraler, frågorna i centrum blir de önskade eller oönskade. Detta gäller i alla tider i alla länder. Churchill hade rätt: demokratin är det sämsta politiska system som finns - förutom alternativen.

När partierna på måndagskvällen hade sin traditionella möjlighet att på Publicistklubben kommentera mediernas insats i valrörelsen kom åtskillig kritik fram. En del var berättigad och tänkvärd. Miljöpartiets Maria Wetterstrand pekade på svårigheten att få långsiktiga, svårkommunicerade frågor att passa in i medielogikens natur. Gudrun Schyman efterlyste större intresse för partiernas samhällsanalys, inte endast deras ståndpunkter. Bo Lundgren visade hur mycket onödigt energi partiledningar tvingas lägga ner på att skapa intryck av "nyhet" kring redan intagna handlingslinjer för att kunna väcka mediernas intresse. Lars Stjernkvist, socialdemokraternas partisekreterare, menade att medierna underskattade en av de två helt dominerande frågorna i väljarnas intresse: vården (den andra var skolan).

Jag tror ändå det är korrekt att hävda att medierna aldrig är bättre i sin politiska bevakning än under en valkampanj numera. På varje större redaktion tar man valen på stort allvar. Vi känner det alla som en demokratisk plikt att bidra till två saker: a) folkbildning, b) medborgerligt intresse.

Eva Hamilton på Sveriges Television berättade att SVT redaktionellt bestämde sig för att 70 procent av tiden för partiledarutfrågningarna skulle användas för respektive partis hjärtefrågor. Partiledarna skulle ges rikligt med tid att tala om sina egna prioriterade ämnen. Erik Fichtelius nyskapelse "dilemmat" var också rätt tänkt, nämligen att få fram att det politiska ansvaret inte är så enkelt som att lansera önskelistor. Det består väl så mycket i att hantera målkonflikter, där det goda

står mot det goda. Med ett bekant undantag gick också utfrågarna in för att behandla partiledarna med personlig respekt.

På DN, liksom på andra tidningar, har ambitionen varit hög att i sak genomlysna valets viktigaste frågor. Vi gjorde en valbilaga för inte minst skolbruk, som innehöll en genomgång också av partiernas historiska och ideologiska bakgrund. Medborgarpaneler har korrigerat elitperspektivet. Genomgångar av vad som blir stora uppgifter för den kommande mandatperioden - som budgetunderskottet, sjukförsäkringen och Europafrågorna - har kompletterat de frågor som partierna haft intresse att tala om.

Men så finns också uppgiften att skapa intresse för valet. Detta var ett stort problem vid ingången till 2002 års val, som enligt alla experter ansågs avgjort på förhand.

Dagliga opinionsmätningar, som DN och SvD använde, bidrog till den spänning och tolkning av läget som inget val kan vara utan. De hade lika stort urval som opinionsmätningar normalt (tvärtemot vad Lars Stjernkvist trodde i PK-debatten; varje dags redovisning grundades på fyra dagars mätningar). De var också i huvuddragen korrekta, tvärtemot vad som nu sägs av många.

Opinionsmätningarna, däribland DN/Temo, har genomgående visat rätt majoritet. "Det finns inte skäl att tro annat än att Göran Persson förblir statsminister", skrev jag i en Fokuskrönika den 1 september, grundat på att mätningar i tio års tid och ända in i valrörelsen visat ca 53 procent för s, v och mp. Det blev till sist 52,7. Närmare kan man inte begära att opinionsmätningar ska komma. Temo och andra institut sade också korrekt att miljöpartiet skulle klara gränsen till riksdagen. De visade ungefär rätt om centerns nivå och helt rätt om förändringsriktningen för fp, m, v och kd.

Socialdemokraterna slutade 2-3 procentenheter högre än snittet för opinionsmätningarna. Till någon del kan det förklaras med metoder för viktning av rådata som man behöver titta närmare på.

Men man måste också tänka på att opinionsmätningarna avslutades långt före valdagen. Temos sista mätning gjordes onsdag-torsdag i valveckan. Mycket kan ha hänt fredag-söndag. En del som hade tänkt rösta stannade hemma. Göran Persson fick i sista stund över fler än väntat av dem som förra gången röstade på Schyman. De borgerligas osannolikt korkade fokusering sista veckan på socialdemokratins starkaste gren - regeringsfrågan och statsministerskapet - med markering av en absolut blockgräns kan ha fått en del socialdemokrater som var på väg att rösta på folkpartiet att ångra sig.

Politisk-psykologiskt gjorde det dramatisk skillnad att socialdemokraterna landade på 39 i stället för 37. I väljarflöden är skillnaden inte större än att den mycket väl kan ha uppstått de tre sista dagarna, då Temo inte mätte.

Tidningarna har ett ansvar för att inte låta opinionssiffror undantränga sakfrågor. Det ansvaret togs i år. Siffrorna fanns

varje dag, men sakfrågorna dominerade journalistiken. I själva verket låg både vi och Svenska Dagbladet utomordentligt lågt med matchningen av Temo- respektive Sifo-siffror. Först när flera mätningar i rad, och från olika institut, visat samma tendens togs den till utgångspunkt för slutsatser.

Den perfekt folkbildande valrörelsen finns inte - och den skulle sannerligen inte uppstå om tidningarna nöjde sig med att trycka partiernas pressmeddelanden. Men om det är något medierna gör under en valrörelse, så är det att skärpa sig. Valbevakningen står ut positivt, inte negativt, i flödet av journalistik.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt